

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Медицина є важливою сферою життєдіяльності людства, основною метою якої є збереження життя та здоров'я людей. В останні роки медична наука досягла більших успіхів у профілактиці та лікуванні багатьох захворювань, які раніше вважалися невиліковними або такими, що важко піддаються лікуванню. Вона стала здатною проникати у глибинні процеси, які відбуваються в організмі людини, впливати на репродуктивне здоров'я людини, процеси помирання, генетичний статус і т. ін. Одночасно з цим підвищується значення правового регулювання медичної діяльності, включаючи кримінально-правове.

Відповідальність лікарів за результати їх професійної діяльності знаходиться у центрі уваги спеціалістів різних областей знань — медиків, біологів, біоетиків, юристів, а також політичних та громадських діячів [1, с. 257].

Офіційна статистика про рівень, структуру та динаміку злочинів, скоєних у сфері медичної діяльності спеціальними суб'єктами — медичними працівниками, в загальному аналізі злочинності відсутня. Разом з тим емпіричні спостереження показують, що в дійсності число вказаних злочинів збільшується. Причому ці несприятливі процеси відбуваються на фоні недосконалості українського законодавства, включаючи кримінальне, відсутності у працівників слідчо-судових органів необхідних знань, що відповідають рівню розвитку біомедичних наук, на тлі проблем, які супроводжують проведення високо-технологічних та звичних судово-медичних експертиз, проблем інтерпретації результатів останніх та ін.

Під професійним медичним злочином слід розуміти умисне або необережне діяння, вчинене медичним працівником при

виконанні професійних обов'язків, заборонене кримінальним законом під загрозою покарання.

Медичний працівник з позиції кримінального права розглядається з урахуванням двох особливостей. Перша полягає у сприйнятті медика як загального суб'єкта вчинення злочину. Друга зводиться до сприйняття медичного працівника як спеціального суб'єкта вчинення злочину, пов'язаного з фактом здобуття медичної освіти. Керуючись такими особливостями, а також можливістю медика виконувати певні службові обов'язки, всі злочини, за які медичні працівники можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності, поділяються на три групи:

- 1) професійні медичні злочини;
- 2) службові медичні злочини;
- 3) злочини, за які медичні працівники притягуються до

кримінальної відповідальності на загальних підставах.

До суспільно небезпечних діянь, заборонених Кримінальним кодексом України під загрозою покарання і пов'язаних з медичною діяльністю, належать злочини, передбачені ст. 131, 132, 134, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 148, 151, 319, 320, 325 Кримінального кодексу України [2].

Другу групу злочинів, за які медичні працівники можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності, складають суспільно небезпечні діяння, які пов'язані з виконанням медиком службових обов'язків. Деякі з них можуть мати відношення і до медичних працівників, але тільки до тих, які є службовими особами. Мова йде про такі злочини, як:

- розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 132 ККУ);
- неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей (ст. 137 ККУ);
- порушення права на безоплатну медичну допомогу (ст. 184 ККУ);
- зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 ККУ);
- перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 ККУ);
- службове підроблення (ст. 366 ККУ);

- службова недбалість (ст. 367 ККУ);
- одержання хабара (ст. 368 ККУ) та ін.

Третю групу з представленої класифікації складають злочини, за які медичні працівники притягуються до кримінальної відповідальності на загальних засадах.

Таким чином, причинами, що зумовлюють вивчення питань кримінально-правової відповідальності медичних працівників, є:

- 1) протиставлення своїх дій самій суті медичної професії особою, яка вчинила професійний злочин;
- 2) найбільше суспільне значення злочинів порівняно з іншими видами медичних правопорушень;
- 3) труднощі з визначенням та доведенням форми вини конкретного медичного працівника, підозрюваного у вчиненні професійного злочину;
- 4) відсутність у представників судово-слідчих органів чіткого уявлення про специфіку професійних злочинів медичних працівників;
- 5) необхідність для лікарів адекватного сприйняття тих наслідків, які настають за порушення норм кримінального закону.

Література

1. Медичне право України : підручник / за заг. ред. д. ю. н., проф. С. Г. Стеценка. — К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. — 507 с.
2. Кримінальний кодекс України з постатейними матеріалами / за відп. ред. В. В. Сташиса ; упоряд. : В. С. Ковальський, В. І. Тютюгін. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 720 с.